

про світ професій сучасного ринку праці. Більшість учнів старших класів не володіє об'єктивними знаннями про власні індивідуально-психологічні особливості, рівень фізичного розвитку та стану здоров'я, тому вони не в змозі адекватно оцінити свої можливості. Для більшості учнів старших класів притаманним є низький та середній рівні готовності до професійного самовизначення, а вибір майбутньої професії значною мірою визначається її престижністю.

Отримані результати констатувального експерименту підтверджують гіпотезу щодо необхідності введення в навчально-виховний процес курсу профорієнтаційного спрямування, зміст якого слугує системоутворювальною основою для реалізації сукупності організаційно-педагогічних умов спільної діяльності суб'єктів профорієнтаційної роботи у середній загальноосвітній школі. Зміст та педагогічні засоби підготовки учнів старших класів до професійного самовизначення мають спрямовуватися на активізацію та індивідуалізацію профорієнтаційної роботи у напрямі розвитку здатності особистості до самопізнання, самооцінки та актуалізації потреби у самовдосконаленні.

Література

1. Бордовская Н.В. Педагогіка : учебник для вузов / Н. В. Бордовская, А. А. Реан. – СПб : Питер, 2000. – 235 с.
2. Дзюбко Л. Діагностика навчальної мотивації : збірник методик / Людмила Дзюбко, Людмила Гриценко. – К. : Шк. світ, 2011. – 128 с.
3. Практикум по психологии профессиональной школы / под ред. Э.Ф. Зеера. – Свердловск, 1990. – С. 26 – 33.
4. Федоришин Б.О. Психолого-педагогічні основи професійної орієнтації : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. / Борис Олексійович Федоришин. – К., 1996. – 383 с.

В. Г. Муромець

м. Київ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧНІВ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВНОГО ПРОСТОРУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація. Розглянуто та обґрунтовано особливості та напрями психолого-педагогічного супроводу школярів в умовах превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу.

Ключові слова: психолого-педагогічний супровід, превентивне середовище, виховне середовище.

Останніми десятиріччями у навчально-виховній системі загальноосвітніх навчальних закладів складається особлива культура підтримки, а також допомоги учням та їхнім батькам шляхом психолого-педагогічного супроводу, що розглядається як особливий вид допомоги, забезпечуючи особистісний розвиток і виховання в умовах навчально-виховного процесу.

Зазначимо, що сама ідея супроводу як втілення гуманістичного, особистісно орієнтованого підходу тісно пов'язана з реалізацією права дитини на повноцінний розвиток і, як наслідок, якісною модернізацією системи освіти.

Особливістю психолого-педагогічного супроводу є необхідність вирішення завдань особистісного розвитку і виховання школярів у складних умовах модернізації системи освіти, змін в її структурі та змісті. Неабияку роль відіграють у цьому процесі складні, специфічні умови, в яких опинилась сучасна родина. Відповідно, сфера відповідальності психолого-педагогічного супроводу охоплює завдання створення в загальноосвітньому навчальному закладі успішного процесу виховання, соціалізації дитини, її самореалізацію, оскільки повноцінний розвиток особистості є гарантом суспільного благополуччя.

Завдання формування самостійної, відповідальної та соціально мобільної особистості, здатної до соціалізації в суспільстві та активної адаптації на ринку праці, визначає необхідність широкого використання під час психолого-педагогічного супроводу різноманітних програм розвитку соціальних навичок, здатності до особистісного самовизначення і саморозвитку. За такого підходу об'єктом психолого-педагогічного супроводу виступає навчально-виховний процес, а предметом – ситуація особистісного розвитку і виховання дитини як система взаємин зі світом, з оточенням, дорослими, однолітками, із самим собою.

За визначенням І. Мамайчук, супровід — це цілісна діяльність психолога та педагога, що полягає у: систематичному відстеженні клініко-психологічного і психолого-педагогічного статусів дитини в динаміці її психічного розвитку; створенні соціально-психологічних та психолого-педагогічних умов з метою ефективного психічного розвитку дітей у соціумі; систематичній психологічній допомозі дітям із порушеннями у розвитку — консультуванні, психокорекції, психологічній підтримці; систематичній психологічній допомозі батькам дітей і підлітків з проблемами в розвитку; організації життєдіяльності дитини з порушеннями у розвитку в соціумі з урахуванням цих психічних і фізичних можливостей [2, с. 45].

Психолого-педагогічний супровід особистісного розвитку і виховання учнів має розглядатись як супровід міжособистісних взаємин (їхній розвиток, корекція, взаємовплив). За визначенням Є. Степанова, завдання психолого-педагогічного супроводу полягає у: запобіганні виникнення проблем особистісного розвитку і виховання дитини; допомозі (сприяння) дитині у вирішенні актуальних завдань виховання і соціалізації та проблем, пов'язаних з вибором освітнього і професійного маршруту, порушенням емоційно-вольової сфери, налагодженням взаємин з однолітками, вчителями, батьками; розвитку психолого-педагогічної компетентності (культури) педагогів, батьків [3, с. 12-13].

Низка науковців, зокрема О. Газман, В. Бедерханова, Т. Анохіна, Н. Крилова розкривають такі види (напрями) роботи з психолого-педагогічного супроводу: профілактика; діагностика (індивідуальна і групова); психолого-педагогічна просвіта: формування психолого-педагогічної культури; розвиток психолого-педагогічної компетентності педагогів, вихователів, шкільних психологів, батьків.

Психолого-педагогічний супровід не є простим поєднанням різноманітних методів діагностико-корекційної роботи з учнями, а виступає як

комплексна технологія, особлива культура підтримки і допомоги їм у вирішенні завдань особистісного розвитку, виховання, соціалізації. Передбачається, що вчитель, вихователь, шкільний психолог, які здійснюють психолого-педагогічний супровід, володіють не лише методиками діагностики, консультування, корекції, але й здатністю до системного аналізу проблемних ситуацій, програмування і планування діяльності, спрямованої на їх вирішення, співорганізації всіх учасників навчально-виховного процесу. Зміст психолого-педагогічного супроводу асоціюється з виховною діяльністю педагога, сприянням адаптації учнів та встановленням добрих взаємовідносин у родині, пов'язаних із навчанням, спілкуванням, побудовою міжособистісних стосунків, самовизначенням.

Підвищений інтерес учених І. Беха, О. Газмана, Н. Пригової, Н. Михайлової, Г. Строевої, О. Лідерс свідчить про те, що психолого-педагогічний супровід – прийнятний для сучасних умов засіб, який сприяє особистісному розвитку і вихованню дитини. Істотне наукове та практичне значення мають коригування і уточнення, внесені пізніше розробниками теоретико-методичних засад психолого-педагогічного супроводу О. Газманом, О. Лідерс і Н. Михайловою про те, що основи такого супроводу не суперечать ідеям особистісно орієнтованого підходу, співзвучні з ними, водночас розвиваючи та культивуючи суб'єктний потенціал дитини. Однак зауважимо, що психолого-педагогічний супровід досі не має завершеного цілісного наукового опису, в ньому спостерігаються ознаки, які належать до різних галузей наукового знання: педагогіки, соціальної педагогіки, психології, соціології тощо. Дослідження науковців свідчать, що ресурси психолого-педагогічного супроводу недостатньо задіяні під час вирішення сьогоденних завдань виховання, серед актуальних залишаються: забезпечення активної участі вчителів, вихователів, шкільних психологів у розробленні і супроводі програм виховання; здійснення пошуку і апробації форм ефективної взаємодії класних керівників, учителів-предметників, вихователів, шкільних психологів; розширення використання у виховному процесі методів роботи з ціннісно-змістовними орієнтаціями учнів (тренінги для особистісного розвитку, міжособистісного спілкування, безконфліктної взаємодії, самостійності, методики розвитку критичного мислення, протистояння негативним соціальним явищам, груповому тиску і маніпуляціям).

Література

1. Дмитрієва В. Технологія психологічного супроводу інноваційного закладу / В. Дмитрієва // Психолог. – 2005. – № 15 (159). – С. 4–8.
2. Мамайчук І. Психокорекційні технології для дітей / І. Мамайчук. – К., 2003. – 400 с.
3. Степанов Е. Педагогу о современных подходах и концепциях воспитания / Е. Степанов, Л. Лузина. – М.: ТЦ Сфера, 2003. – С. 61–68.
4. Бухлова Н.В. Науково-методичний супровід самостійної й самоосвітньої діяльності педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти : Практико-орієнтований методичний посібник / Бухлова Н. В., Коновалова Л. М. – Донецьк : облППО, “Витоки”, 2007. – 115 с.